

Голуб А.С., здобувачка 2-го

курсу Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Корнута Л.М.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІВ ЯК ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Питання організації та функціонування публічної служби в Україні завжди були актуальними в науковому просторі а також на рівні нормативного визначення. Серед видів публічної служби особливу цікавість викликає суддівська служба. Питання вдосконалення суддівської діяльності на теренах України є одним із пріоритетних завдань євроінтеграційних процесів.

Увагу привертають розроблення нових стратегій, концептуальних засад, вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суддів, проте щоб в дійсності досягти результату не можна обмежуватися знаннями тільки юридичної науки. Окремі науковці вже почали виокремлювати важливість психологічної науки у питанні оптимізації публічної суддівської діяльності та інших суб'єктів публічної служби, ізвертати увагу на особистісний розвиток суддів, запобігання професійного вигорання та важливість психологічної підготовки судді [5, с. 71].

Згідно усталеного розуміння, суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і провадить правосуддя на професійній основі [1, 2]. Варто погодитися із твердженням Балабанової Л.М. та Коваль А.А. котрі у власних дослідженнях зазначають, що психологічні особливості професійної діяльності суддів стосуються психологічних закономірностей правозастосовної діяльності, вироблення професійних навичок та умінь, професійного виховання, формування

особистості судді, тощо [3, с. 146].

Проводячи наукові дослідження з питань психологічної складової професійної діяльності суддівської публічної служби варто зазначити, що розгляд особистості судді повинен здійснюватися із врахуванням таких сторін: соціальна – суддя має на меті максимально використати судові процеси, судову практику і матеріалізм метою попередження корупційних проявів та інших порушень законності; пізнавальна (когнітивна) – відрізняється багатоплановістю, переважністю оперативної пам'яті, передбаченням різноманітних варіантів можливого розвитку судового слідства, оперативним аналізом отриманої інформації; реконструктивна – поточний і завершальний аналіз усієї зібраної у справі інформації, остаточною метою якого є винесення справедливого, відповідно до чинного законодавства судового рішення; комунікативна – виявляється у спілкуванні з людьми під час судового процесу; організаційна – виокремлюється в двох аспектах: організованість судді та спосіб керування особами, які знаходяться у сфері судового процесу; посвідчувальна – спрямована на подання здобутої під час процесу інформації у спеціально передбачених законом формах [6, с. 147]. Тому, варто погодитися, що професійно-психологічна підготовка суддів має здійснюватися із врахуванням вищезазначених сторін особистості судді, тобто кожна сторона є важливою, у разі виникнення проблем із функціонуванням однієї із сторін – суддя не зможе у повній мірі із користю для суспільства здійснювати покладені на нього обов'язки, а також продуктивно провадити власну професійну публічну службу.

Варто звернути увагу на практичне забезпечення з боку держави на можливість практично забезпечити та професійно підготувати суддю як публічного службовця враховуючи обов'язковий професійний розвиток. Законодавець регламентує діяльність державної установи із спеціальним статусом у системі правосуддя, на яку покладено підготовку не тільки кандидатів на посаду суддів, а суддів, у тому числі, що

обрані на адміністративні посади в судах. Таким органом можна вважати Національну школу суддів. Проте, Національна школа суддів України під час формування стандартизованих програм підготовки суддів як публічних службовців не приділяє уваги психологічним аспектам спілкування, психологічній адаптації до професії суддів, психологічним аспектам профілактики професійного вигорання. Такий підхід є недостатнім з точки зору як юридичної готовності так і з позиції психології управління. Підтвердженням зазначеного є те, що судді самостійно ініціювали створення кабінету психолога.

Така програма практично супроводжує цей вид публічної служби і 2015 р. Метою програми кабінету психолога є конкретна психологічна допомога тим суддям та працівникам апарату, хто має потребує в такого роду підтримці. «Психологічне консультування є анонімним, а це не передбачає надання повної інформації від клієнта. Звісно, він називає своє ім'я і будь-яку іншу інформацію, яку вважає за потрібне, але ніяких офіційних паперів ті, хто звертається, не підписують» [6]. Такий проект в Україні є пілотним. Офіційно кабінет психолога поки функціонує лише в м. Києві. Однак, враховуючи що минуло близько 6 років з моменту створення першого кабінету, необхідним є забезпечення функціонування таких кабінетів у кожному регіоні, проте важливо розуміти, що це також залежить від бажання суддів. Також потрібно зазначити, що супроводження психологічної підготовки, що може надаватися суддям здійснює відділ науково-методичного при Національній школі суддів.

Варто констатувати, що реалії сьогодення, що виражаються у провадженні професійної діяльності суддею в режимі активних бойових дій є серйозним психологічним збудником. Провадження судочинства під вибухи та звуки повітряної тривоги вимагає особливої психологічної стійкості від публічного службовця. Тому, військовий стан в Україні лише підтверджує важливість налагоджування механізму забезпечення психологічної підтримки та психологічного навчання не лише для суддів. Але і для усіх видів публічної служби в Україні.

Організація таких заходів є реальною, зокрема психологічний супровід може бути організований у онлайн форматі та за допомогою вільного доступу до такої підтримки через мережу інтернет. Прикладом такої організації варто навести захід-вебінар під назвою «Психологічна безпека суддів в умовах воєнного часу», який проводиться з певною періодичністю з весни 2022 р. [7].

Актуальність питання психологічної підтримки суддівської служби в Україні тримало своє підтвердження і на нормативному рівні. Зокрема, було прийнято Указ Президента України «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки». В Указі затверджено напрямки оптимізації системи правосуддя та конституційного судочинства, до яких також входять: спеціальні психологічні тренінги для суддів та працівників апаратів судів (управління конфліктами, психологія травм, стресостійкість), удосконалення методик перевірки особистих морально–психологічних якостей (психологічного тестування) судді (кандидата на посаду судді) та врахування їх результатів [3].

Професійна психологічна підготовка суддів відіграє важливу роль під час здійснення публічної діяльності суддів, тому отримання необхідних знань та перевірки психологічної сумісності до професії повинно здійснюватися якомога швидше та якісніше, щоб запобігти негативним наслідкам для особистості та суспільства в цілому. Важливо пам'ятати, що судовий розгляд справ чи здійснення повноважень на адміністративних посадах може викликати напруження, втому, вигорання, професійну деформацію, якщо невідповідально підходити до психологічної підготовки та підтримання рівня відповідних знань, тому завдання відповідних органів має полягати у тому, щоб кваліфіковані фахівці допомогли кандидатам на посаду судді, призначеним суддям, суддям, що займають адміністративні посади опанувати психологічними знаннями і навичками, які допоможуть бути стійкими до впливу негативних явищ та факторів без шкоди ментальному здоров'ю та психологічній деформації особистості. Вкра

й важливим є повернути увагу до питання психологічної складової як важливого інструменту підготовки та розвитку суддів як публічних службовців. Необхідним є створення кабінету психолога у кожному регіоні України, щоб кожен суддя зміг звернутися до кваліфікованого фахівця у разі потреби, гарантування анонімності звернення та кождо допоможе суддям почуватися більш захищено під час спілкування із психологом.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на 7-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. / Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2022 р.).
1. Просудоустрій і статус суддів України: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 20.05.2022 р.).
2. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021 / Президент України
URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137> (дата звернення: 20.05.2022 р.).
3. Балабанова Л. М., Коваль А. А. Психологічні аспекти професійної діяльності суддів апеляційного суду. *Право і безпека*. 2016. № 1 (60) С. 146–147. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pib_2016_1_31 (дата звернення: 20.05.2022 р.).
4. Корнута Л. М. Роль та значення психологічних тренінгів у ході формування професійних навиків у працівників міграційних органів. *Juris Europensis Scientia*. Чернівці. 2021. № 1. С. 71–76. URL: <http://www.jes.nuoua.od.ua/>
5. Центр суддівських студій. Електронний ресурс. URL: <http://www.judges.org.ua/dig8446.htm> (дата звернення: 20.05.2022 р.).

6. Психологічна безпека суддів в умовах воєнного часу. URL: <http://nsj.gov.ua/ua/news/psihologichna-bezpeka-suddiv-v-umovah-voennogo-chasu/>. (дата звернення: 20.05.2022 р.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2022 р.).

7. Психологічна безпека суддів в умовах воєнного часу. URL: <http://nsj.gov.ua/ua/news/psihologichna-bezpeka-suddiv-v-umovah-voennogo-chasu/>. (дата звернення: 20.05.2022 р.).